

Голові разової спеціалізованої ради
ДФ 20 051.236
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника,
доктору мистецтвознавства, професору,
завідувачу кафедри дизайну
і теорії мистецтва
Чуйку Олегу Дмитровичу
(76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57)

**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

доктора мистецтвознавства, професора,
завідувачки кафедрою дизайну тканин та одягу
Харківської державної академії дизайну і мистецтв

Лагоди Оксани Миколаївни

на дисертаційну роботу **Сандюк Лариси Петрівни** на тему:

«Художньо-стилістичні домінанти хутрових виробів України середини XX – початку XXI століття», представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Актуальність теми дослідження. Як специфічна форма людської діяльності, культура, водночас, є продуктом цієї діяльності, що націлена на перетворення змісту та якості життя людини. Художній творчості у вказаних процесах відведено значущу роль, завдяки чому створюються об'єкти, форма яких від початку відповідає високому духовному змісту. Одяг, зокрема хутровий, може розглядатися саме як такий об'єкт чи-то продукт людської діяльності в культурі, що сприймається як цілісний художній витвір. Його матеріал, конструкція, силует, фактура, колір, декор, застосовані технологічні прийоми та образно-асоціативний зміст утворюють унікальну систему, що обумовлює осмислення хутрових виробів як «явища декоративно-прикладної культури», пов'язаного з «ремісничою традицією, регіональною пам'яттю, професійним

формотворенням і сучасними способами художньої інтерпретації матеріалу» (с. 2). Власне, це й стало підґрунтям представленого Л.П. Сандюк дослідження на тему «Художньо-стилістичні домінанти хутрових виробів України середини XX – початку XXI століття», поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

Характеризуючи історичний розвиток художніх традицій кушнірства та хутрових виробів, здобувачка підкреслює, що кушнірство в Україні сформувалося як складна реміснична система, у якій технологія обробки шкіри й хутра поєднувалася з локальними традиціями крою, декоративного оздоблення, орнаментальної символіки та соціального статусу людини.

Від середини XX століття традиційні ремісничі форми хутрових виробів, вступаючи у взаємодію з фабричним виробництвом, зазнали стандартизації, постаючи результатом професійного моделювання та технологічного удосконалення. Втім, вони зберігали традиційні засади, зазнаючи трансформації образності у контексті професійного мистецтва.

Як доводить дисертантка, українська модель розвитку хутрових виробів в історичній ретроспекції синтезувала відкритість до «модернізації, силуетних змін і модних впливів» зі збереженням зв'язків «з традиційною матеріальною культурою, локальною орнаментикою й ремісничими техніками». В сучасних умовах цей синтез збагатився запитами суспільства щодо екологічної етики, що безумовно впливає на художню якість виробів, яка «визначається не лише новизною матеріалу чи складністю технології, а здатністю надати матеріалу нового естетичного, етичного й образного значення» (с. 5).

Акцентуючи, що хутро сьогодні розглядається як «предмет етичних, екологічних, реставраційних та культурних дискусій», здобувачка доводить актуальність власного дослідження, розкриває проблематику довговічності хутрових виробів, відповідального використання хутра як матеріалу, технології апсайклінгу, реконструкції, «...художнього переосмислення вже наявної матеріальної спадщини» (с. 23). У такий спосіб актуальності набуває, як дослідження хутрових виробів у контексті поглибленого аналізу історії їх розвитку та формування їх стилістики, так і в контексті глобальних процесів

збереження культурної спадщини, трансформації ремісничих традицій, переосмислення естетичних та етичних цінностей в суспільстві. Такий спектр опрацьованих здобувачкою проблемних питань доводить безумовну актуальність і ґрунтовність дисертаційної роботи за темою, яка до цього часу не була предметом окремого вивчення у мистецтвознавчій сфері вітчизняної науки.

Наразі, **об'єктом дослідження** Л.П. Сандюк визначено «хутрові вироби України середини ХХ – початку ХХІ століття, створені в умовах ремісничої, фабричної, студійної проєктно-художньої практики» (с. 25). **Предмет дослідження** становлять «художньо-стилістичні домінанти хутрових виробів, України, що виявляються у взаємодії матеріалу, силуетно-пластичного вирішення, кольору, фактури, декору, технологічних прийомів та образно-асоціативного змісту» (с. 25). Важливо відзначити, що дисертантка, застосовуючи достатньо нейтральний у значенні термін «домінанта», надає в роботі чітке пояснення, який зміст у нього закладає та чому. Зокрема, відзначає, що художньо-стилістичні домінанти хутрових виробів розглядаються нею «як провідна структуроутворююча ознака, що визначає художню цілісність виробу, його образну виразність, стильову належність, пластичну організацію та матеріально-фактурну специфіку» (с. 21). Окрім того, у ході дослідження вона розподіляє ці домінанти на два взаємопов'язані види – художньо-стилістичний і художньо-пластичний, які ґрунтовно характеризує. Власне, це надає структурності та логічності всьому змісту дисертаційної роботи.

Географічні межі дослідження Л.П. Сандюк позиціонує територією України у зіставленні в окремих аспектах питання з європейськими процесами розвитку хутряного одягу. **Хронологічні межі дослідження** нею означено від середини ХХ – початком ХХІ століть, що пов'язано з «повоєнним етапом індустріалізації, розвитком фабричних форм організації хутрового виробництва та активізацією професійного моделювання...», а також «сучасним етапом художнього переосмислення хутра в умовах трансформації естетичних, технологічних та екологічних підходів» (с. 25). Втім, робота містить значну кількість відсилок до історичних витоків традиційного кушнірства, пов'язаних з джерелами ХІХ та першої половини ХХ століття. Вказані рамки дослідження дозволили дисертантці вибудувати логічно-послідовну та хронологічно

обумовлену структуру роботи, зробити дослідження багатоаспектним і, водночас, цілісним.

Обґрунтованість наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна. Залучення широкої теоретико-методологічної бази з історії українського народного одягу, етнографії, декоративного мистецтва, кушнірства, технології шкіри й хутра, композиції костюма, формотворення, стилізації та екологічно орієнтованих практик, ґрунтовний аналіз архівних і музейних матеріалів, зокрема, документів Державного архіву Івано-Франківської області, матеріалів Музею історії м. Тисмениця, фото-архівів хутрофірми «Тисмениця», візуальних архівних матеріалів дизайн-студії М. Волосовської, до прикладу, фотографій моделей, технічних схем розкрою та трансформації виробів, сформована та впорядкована система їх розгляду свідчать, що об'єкт, предмет, мета і завдання представленого дослідження корелюють між собою і відповідають заявленій темі.

В цілому, вірогідність і достовірність наукових положень, результатів та висновків дисертації забезпечені опрацюванням широкого кола джерел та методикою дослідження. Розглядаючи хутровий виріб як цілісну художню систему, Л.П. Сандюк застосовує комплексний підхід з використанням як загальнонаукових методів – аналізу, синтезу, систематизації, класифікації та узагальнення, так і спеціальних методів мистецтвознавчого аналізу.

Послідовний розвиток хутрових виробів та еволюцію кушнірства в Україні в роботі розкрито завдяки історико-хронологічному методу. А зіставлення специфіки історичних і сучасних форм хутрових виробів забезпечено історико-порівняльним і порівняльно-типологічним методами. Мистецтвознавчий аналіз об'єкту дослідження дозволив виявити сталі й змінні ознаки композиційної побудови хутрових виробів. Художньо-композиційний підхід сприяв аналізу силуету, пропорцій, кольору, фактур, декору та композиційної рівноваги в конкретних зразках і моделях хутрового одягу.

Застосування формально-стилістичного методу у взаємозв'язку зі структурно-функціональним підходом сприяло розгляду хутрових виробів як системи взаємопов'язаних елементів, а саме: матеріалу, конструкції, крою, оздоблення й функції. У дослідженні також зроблено акцент на морфологічному

та матеріалознавчому аналізі задля розкриття природних і технологічно набутих властивостей хутра як матеріалу для формотворення.

Аналізуючи сучасний досвід щодо виробництва хутрових виробів здобувачка застосовує проєктно-аналітичний метод, що у роботі синтезовано з семіотичним і образно-асоціативним методом, культурологічним підходом для «інтерпретації символіки кольору, орнаменту, фольклорно-архетипних мотивів і образних структур» хутрових виробів (с. 26).

Обрані методи дослідження, його теоретична та джерельна база забезпечили не лише вирішення поставлених у дисертації завдань, але й **доводять наукову новизну** результатів представленої роботи. Наразі, за змістом дослідження Л.П. Сандюк не лише актуальне, але й перспективне, оскільки доводить, що у роботі вперше «виявлено художньо-стилістичні та образно-стильові домінанти хутрових виробів України середини ХХ – початку ХХІ століття, як цілісного явища декоративно-прикладного мистецтва та художньої обробки шкіри та хутра» (с. 26). У вказаному зрізі дослідження також вперше: виявлено роль домінант у формуванні стилістики хутряних виробів»; «сформовано типологію хутряних виробів на підставі комплексних чинників»; «запропоновано системну характеристику засобів формування стилістики хутрових виробів через аналіз матеріалу, силуетно-пластичного вирішення, кольору й декору»; «розкрито значення морфологічних властивостей хутра як чинника художнього формотворення...» (с. 27).

В результаті, здобувачка виокремлює чотири образно-асоціативні моделі хутрових виробів, а саме: фольклорно-архетипну, класично-референтну, модульно-трансформативну та авангардно-експериментальну. Така типологія дає змогу розглядати хутровий виріб не як суто функціональний предмет або матеріальний продукт, а як «художній об'єкт, у якому поєднуються культурна пам'ять, композиційна рівновага, змінність, декоративна експресія та авторська інтерпретація» (с. 27). Дисертанткою також уточнено «роль декоративних прийомів – вишивки, аплікації, інтарсії, мозаїчного поєднання хутра, шкіряного плетіння, комбінування з тканиною й трикотажем, як засобів не лише оздоблення, а й композиційного та образного структурування форми» (с. 27).

У роботі розвитку набуло осмислення екологічної етики, апсайклінгу й реконструкції хутрових виробів як чинників художнього оновлення та відповідального ставлення до хутра як одягового матеріалу.

Зазначимо, попри те, що Л.П. Сандюк акцентує увагу на **практичному значенні отриманих результатів** дослідження (с. 27-28), на наш погляд, робота має також вагоме **теоретичне значення**. Воно полягає у розширенні наукового розуміння формо- і стилеутворюючих процесів щодо хутрових виробів в Україні та у світових практиках, в цілому, завдяки доведеній здобувачкою системі принципів взаємної підпорядкованості хутра як матеріалу, силуетно-пластичного вирішення хутрових виробів, їх кольору і декору. Окрім того, практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в можливості їх використання у сучасному освітньому процесі.

Впровадження результатів дисертації. Апробація результатів дисертаційної роботи здійснена здобувачкою шляхом участі в міжнародних науково-практичних конференціях, що підтверджено публікаціями тез доповідей.

Окремої уваги заслуговують авторські Патенти на промислові зразки, які налічують 238 позицій (і частково подані у додатку А) <https://lnk.ua/JtTa1YwjG> . Особливо ті з них, що мають мистецьку цінність, зокрема: 33, 39, 47, 51, 62, 77, 84, 85, 94, 96, 116, 124, 144, 147, 151, 169, 188, 204, 206, 209, 229 (с. 18).

Повнота викладення наукових положень, висновків і результатів в опублікованих працях. Усі наукові положення, висновки та пропозиції, що винесено на захист, викладено у 8 наукових працях: 4 статті у фахових виданнях України, що віднесені до категорії «Б», 4 – доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях, з яких 1 – за кордоном (с. 17-18). Більшість публікацій виконано у співавторстві. І, хоча вони досить повно розкривають тему дисертації та її зміст, дисертанткою, на жаль, не обґрунтовано у належний спосіб особистий внесок в оприлюднені наукові праці.

Оцінка змісту дисертаційної роботи, її відповідність спеціальності та дотримання принципів академічної доброчесності. Тема дослідження та зміст дисертаційної роботи Л.П. Сандюк відповідають спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

Дисертаційна робота має досить чітку структуру, складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 313 сторінок, у тому числі 189 сторінок основного тексту. Список використаних джерел містить 306 позицій. У додатках представлено порядком 137 ілюстрацій, значна частина з яких введена до наукового обігу вперше. Матеріали дослідження викладено логічно і послідовно державною – українською мовою.

Вступ (с. 21-28) містить обґрунтування актуальності теми дослідження, його мети і завдань; сформульовані наукову новизну, практичне значення отриманих результатів; апробацію результатів дослідження. Необхідно зазначити, що ця складова роботи не у повній мірі відповідає вимогам, зокрема: фрагмент «структура дисертації» прописаний без деталізації загального обсягу роботи і кількості сторінок тексту, не вказано кількість позицій зі списку використаних джерел. Натомість, дублюється інформація щодо змісту розділів.

Розділ 1. «Аналіз літератури, джерела та методика дослідження» (с. 29-52) містить розгорнутий огляд літератури за темою роботи і деталізований аналіз джерел, які характеризують вектори дослідження та визначають ключові підходи щодо розгляду його об'єкта і предмета, зокрема: етнографічний, мистецтвознавчий, культурологічний, спеціально-технічний. Вони обумовлюють взаємодію утилітарної, захисної, естетичної, знакової, соціальної та репрезентативної функцій з формотворчими властивостями хутра як матеріалу для виготовлення одягу.

Джерела систематизовано за історико-етнографічним, мистецтвознавчим, технологічним, екологічно-естетичним, архівно-музейним і візуальним напрямками. Здобувачка послідовно доводить, що визначена проблематика дослідження є актуальною та своєчасною, формує широке поле наукових розвідок та обумовлює принцип комплексності та системний підхід у методиці ведення дослідження.

Розділ 2. «Історичний розвиток художніх традицій кушнірства та хутових виробів XX – кінця XX століття» (с. 54-102) розкриває еволюцію кушнірства як «історично сформованої художньо-ремісничої системи», що «пройшла шлях від домашнього промислу й цехової організації до

мануфактурного, фабричного та промислового виробництва» (с. 54). Дисертантка приділяє значну увагу осередкам кушнірства західноукраїнського регіону, Галичини, Покуття, а саме Тисмениці як одному з найважливіших центрів хуτροвої справи, зосереджуючи увагу на локальних традиціях обробки хутра, його декоративному оздобленні, конструктивному вирішенні в умовах організації виробництва хутрових виробів різних типів.

Як стверджує Л.П. Сандюк, саме Тисменицький осередок дає змогу простежити безперервну лінію розвитку: від народної традиції до професійного художнього формотворення. Поглиблений аналіз Тисмениці має не лише регіональне, а й методологічне значення, дозволяє виявити ширші закономірності розвитку українського хуτροвого виробу, зокрема роль матеріалу, силуету, конструкції, фактури, кольору, декору й технологічних прийомів у формуванні художньо-стилістичних домінант.

У розділі 3 *«Художньо-пластичні й образно-сміслові домінанти хутрових виробів»* (с. 103-162) дисертантка детально розглядає домінанти як провідні художні, пластичні, декоративні або матеріально-фактурні ознаки хуτροвого виробу, їх вплив на його образну виразність, композиційну організацію, стилеві характеристики і особливості естетичного сприйняття. Вона аналізує, як художньо-пластичні та образно-сміслові домінанти хуτροвого виробу формуються через взаємодію матеріалу, силуету, кольору, декору, фактури та конструктивно-пластичної організації форми хутрових виробів.

У розділі доведено, що аналіз стилістики хутрових виробів потребує розгляду не лише зовнішніх декоративних ознак, а й глибинного взаємозв'язку між матеріалом, конструкцією та образно-композиційним вирішенням моделі з різних видів хутра. Розділ насичений гарно підібраними зразками робіт українських дизайнерів, які введено до наукового обігу вперше, та їх детальним аналізом і професійним порівнянням.

Розділ 4. *«Образні засади типології хутрових виробів»* (с. 163 – 200). Здобувачка пропонує «типологію образно-асоціативних моделей хутрових виробів» у залежності від того, яка з художньо-стилістичних домінант, як «провідна ознака образу моделі (матеріальна, силуетна, колористична, декоративна, конструктивна чи образно-смістова)», набуває провідного

значення. Типологія побудована на системі візуально-асоціативних ознак. Типологічні групи визначено за сукупністю художньо-стилістичних домінант виробу – силуетом, пластикою форми, фактурними характеристиками хутра та колористичним рішенням, які формують образно-смысловий код виробу.

Л.П. Сандюк виокремлює чотири моделі: фольклорно-архетипну, класично-референтну, модульно-трансформативну та авангардно-експериментальну. Однак, зазначає, що в окремих виробах можуть поєднуватися ознаки різних моделей, а самі моделі мають власні структурні компоненти та є доволі гнучкими. Дисертантка надає вичерпну характеристику кожній з запропонованих моделей і доводить, що «хутровий виріб розглядається як цілісна образно-стильова система, у якій традиція, матеріал, конструкція, декор, технологія й мода поєднуються в конкретних моделях художнього формотворення» (с. 163).

У висновках (с. 201-206) підсумовано результати дослідження, висвітлено їх наукову новизну, окреслено напрямки подальших наукових розвідок.

У додатках наведено ілюстрації, які демонструють досліджені процеси та явища в їх історико-культурологічному контексті та сучасних реаліях.

Представлена дисертація є завершеною самостійною науковою працею та відповідає вимогам, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

Мова та стиль викладення результатів. Дисертаційна робота написана українською мовою. Виклад матеріалу логічний, доступний для сприйняття, демонструє фахову підготовку здобувачки за відповідною спеціальністю.

Відповідність вимогам академічної доброчесності. Ґрунтовний аналіз тексту дисертації Л. Сандюк свідчить про відсутність порушення здобувачкою вимог академічної доброчесності.

У дисертації не виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації чи інших порушень, що могло б поставити під сумнів самостійний характер виконаної роботи. В роботі є відповідні посилання на джерела у випадках, де використано результати досліджень інших авторів.

Зауваження та дискусійні питання щодо змісту дисертації. Не заперечуючи актуальність теми дослідження, безумовну наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, все ж варто висловити певні зауваження та побажання:

1. В темі дисертації та в самій роботі заявлено розгляд художньо-стилістичних домінант хутрових виробів України. Однак, якщо історичний екскурс щодо становлення та розвитку кушнірства дійсно насичений матеріалами, які охоплюють більшість осередків на всій території сучасної України, то фабричне виробництво радянської та пострадянської доби вже представлено значно вужче. Студійне ж виробництво сучасного хутрового одягу в роботі практично обмежене представництвом західного регіону України і роботами авторської студії.

2. Вважаємо, що за змістом і об'ємом, логікою викладу матеріалу, перший розділ роботи є досить ємним. Втім, зважаючи на заявлену тему, мету і завдання дослідження, в аналізі фахових джерел бракує праць щодо формоутворення як художньо-проектного процесу, його закономірностей, принципів і прийомів, якими, як вказує здобувачка, послуговуються сучасні художники-модельєри і дизайнери: до прикладу, праці М. Кісіль, І. Єременко та Н. Чупріної. На наш погляд, ці матеріали сприяли б посиленню аргументації трансформацій, яких зазнало хутро як матеріал для виготовлення одягу, а також сприяли б обґрунтуванню процесів концептуалізації творчості у цій царині, на основі яких дисертантка, зокрема, виводить одну з моделей авторської типології.

3. Вважаємо за необхідне вказати на доволі складну методику дослідження, яка включає чималу кількість різноаспектних підходів і методів, що, на думку опонента, призвело до певних невідповідностей при описуванні методики у вступі та в тексті першого розділу дисертації. Так у вступі (с. 26) здобувачка зазначає, що «методологічною основою дослідження є *комплексний підхід...*», а в першому розділі (с. 46) вказує, що «системний підхід є базовим...» для її дослідження. Натомість, далі за текстом (с. 51) знову підсумовує, що «методика дослідження є комплексною та багаторівневою».

4. Зауважимо, що відсутність окремих висновків до кожного з розділів роботи, як самостійного елементу наукового тексту, ускладнило його сприйняття. Це ж стало причиною того, що загальні висновки (2–6) надто розлогі та деталізовані. Вони потребують значного скорочення та більшого узагальнення, оскільки висвітлюють частину інформації, що мала б залишитися у висновках до окремих розділів. Окрім того, деякі з висновків варто було б подати у вигляді схем, що візуалізують і систематизують результати дослідження.

5. Ілюстративні додатки до роботи є свідченням об'єму реалізованого дослідження та його глибини, тому повинні містити ґрунтовну систематизацію опрацьованих візуальних матеріалів і не тільки відповідати змісту окремих розділів і підрозділів, але й бути самостійною повноцінною ілюстрацією досліджених процесів та вивчених об'єктів. На наш погляд, в ілюстративних додатках роботи бракує посторінкових узагальнюючих підписів, які б розкривали та характеризували досліджене, а також відображали логічно-структурну організацію процесу їх мистецтвознавчого аналізу.

6. Звертаємо увагу дисертантки на не зовсім коректне, на наш погляд, оформлення списку використаних джерел: по-перше – воно не відповідає вимогам стандарту 2015 року; по-друге – частина джерел містить не повну бібліографічну інформацію (до прикладу, не вказано сторінки – позиція 134, 137, 142, 173 й ін. або відсутнє ДОІ тощо). Монографія «Український стрій», видана у 2011 р., в списку представлена двічі: позиція 17 – за прізвищем першого автора М. Білан і позиція 219 – у авторстві Г. Стельмахук. Історико-етнографічний мистецький альбом «Україна та українці» у списку виявився без нумерації – між позиціями 226 та 227. Книжка «Українська вишивка: альбом», упорядником якої є Т. Кара-Васильєва, представлена без вказівки її прізвища взагалі. У тексті самої дисертації (с. 35) окремі літературні джерела в повному бібліографічному варіанті залишилися у квадратних дужках.

7. Окрім того, на майбутнє, опонент рекомендує дисертантці значно більше уваги приділяти форматуванню наукових текстів як такому, щоб уникати зайвих крапок у назвах підрозділів, необґрунтовано «чистих» аркушів без тексту посеред роботи, дотримуватися стандартних знаків тере і не припускати подвійних абзацних відступів тощо.

Висловлені зауваження, в цілому, не впливають на загальну позитивну оцінку представленої дисертаційної роботи і не применшують наукову новизну і практичну значущість отриманих здобувачкою результатів.

Висновок про дисертаційну роботу

Дисертаційна робота здобувачки ступеня доктора філософії (PhD) Л.П. Сандюк на тему «Художньо-стилістичні домінанти хутрових виробів України середини XX – початку XXI століття» є завершеною науковою працею, що виконана на належному рівні, не порушує принципів академічної доброчесності. Сукупність теоретичних і практичних результатів дослідження розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» з галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

За актуальністю, практичним значенням та науковою новизною одержаних результатів дисертаційна робота Л.П. Сандюк відповідає вимогам чинного законодавства України, передбаченими п. 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року за № 44.

Здобувачка Лариса Петрівна Сандюк заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

доктор мистецтвознавства, професор,
завідувачка кафедри дизайну тканин та одягу
Харківської державної академії дизайну і мистецтв

Оксана ЛАГОДА